

АЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Диференціальна психологія»

вибірковий освітній компонент
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова
психологія», «Робота з персоналом»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на
2024-2025 навчальний рік.
Протокол від «23» серпня 2024 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Диференціальна психологія»

1. Анотація

Курс диференціальної психології має велике значення у справі формування загального уявлення про механізми походження і розвитку індивідуальних розходжень, умови формування індивідуально-психологічних особливостей особистості. Диференціальна психологія сприяє формуванню у здобувачів ступеня вищої освіти знань про методичні і методологічні аспекти визначення індивідуальних відмінностей, індивідуально-типологічні особливості особистості, індивідуальні відмінності психічних процесів, принципи та специфіку формування індивідуального підходу до людини, які є необхідними для майбутньої практичної роботи в галузі психології.

Головними змістовними конструктами, що передбачено засвоїти при опануванні навчальною дисципліною є: принципи формально-диференційного підходу та структурно-функціонального аналізу; поняття індивід, особистість, індивідуальність; конституційні, індивідуальні, типологічні, групові відмінності; відмінності на різних рівнях структури індивідуальності; відмінності, що виявляються в різних сферах діяльності.

Інформація про викладача

Загальна інформація	Селюкова Тетяна Василівна, викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах НУЦЗУ
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8. Викладацька кафедри. Тел моб. 067-57-44-607
E-mail	Selukova_tv@ukr.net
Наукові інтереси	Клінічна психологія, Психодіагностика, Диференціальна психологія.
Професійні здібності	-професійні знання і значний досвід роботи клінічним психологом; -досвід керівництва виробничою практикою студентів-психологів; -консультативна та психокорекційна робота з хворими на невротичні розлади, посттравматичні стресові розлади та ін.; -індивідуальна консультативна та психокорекційна робота.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://scholar.google.com.ua/citations?user=TRbhFoIAAAAJ&hl=ru Зокрема: 1. Селюкова Т.В., Ткаченко В.В. Особливості соціально-комунікативної компетентності та емоційного інтелекту у осіб з різним рівнем тривожності. Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип.18. Харків: НУЦЗУ, листопад 2015. 318 с. С. 188-196.

	2. Селюкова Т.В. Особливості агресивності та конфліктності у курсантів НУЦЗУ з різним рівнем суб'єктивного контролю. Бочаровські читання : матеріали наук.-практ. конф.[з міжнар. участю], присвяч. пам'яті проф. С. П. Бочарової (м. Харків, 18 берез. 2016 р.) / МВС України, Харків. Нац. ун-т внутр. справ. Х., 2016. С.146-149. 3. Селюкова Т.В., Мохонько Д.С. Особливості копінг-стратегій у осіб, схильних до прокрастинації. Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип.20. Харків: НУЦЗУ, листопад 2016. 351 с. С. 242-254. 4. Селюкова Т.В. Особливості саморегуляції у осіб з різним рівнем толерантності до невизначеності. Medzinarodna vedecko-practicka konferencia «INOVACNE VYSKUM V OBLASTI SOCIOLOGIE, PSYCHOLOGIE A POLITOLOGIE», Vysoka skola Danubius, Fakulta verejne politiky a verejnej spravy (10–11 marca 2017) – університет Данубіус, м. Сладковічево, Словацька республіка. 2017. С.146-149. 5. Селюкова Т.В., Шевцова К.С. Рефлексивна регуляція та особистісна зрілість як соціально значущі характеристики осіб з різним рівнем відчуття самотності. Тези VII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (м. Харків, 30 листопада 2018 р.). Харків: ХНУВС, 2018. С. 232-235. 6. Селюкова Т.В., Іванова Ю.М. Особливості життєстійкості та психологічного подолання у курсантів та студентів НУЦЗУ з високим та низьким рівнем асертивності. Науковий журнал «Київський науково-педагогічний вісник», № 16 (16). Київ. 2019. С.34-38. 7. Селюкова Т.В., Кобелева Т.О. Гендерні особливості емоційного інтелекту та сенсожиттєвих орієнтацій у юнацькому віці. Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання ХХІ століття: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 11–12 грудня 2020 р.) Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2020. С.79-84 8. Селюкова Т.В., Тарарака А.В. Особливості рефлексії у курсантів та студентів нуцзу з різним рівнем конформізму. Особистість, суспільство, закон : тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф.С. П. Бочарової (15 квіт. 2021 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2021. С. 115-118.
--	--

	9. Тіщенко А.Ю., Ушакова І.М., Селюкова Т.В. Особливості прийняття рішення та життєстійкості в організації у співробітників з різним типом когнітивного стилю особистості: полезалежність та полenezалежність. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Фаховий науковий журнал «Габітус». Випуск 24, 2021. С. 67-83. ORCID 0000-0001-9038-2775
--	--

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосередини з 15.00 до 16.00 он-лайн та електронною поштою Selukova_tv@ukr.net. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета викладання дисципліни: засвоєння сучасних теоретичних та прикладних знань про індивідуальні, типологічні та групові психологічні відмінності між людьми, формування умінь пояснювати та аналізувати їх традиційні та новітні класифікації; чинники та закономірності прояву індивідуально-психологічних відмінностей, формування умінь застосовувати набуті знання у практичній професійній діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна
Статус дисципліни	вибіркова
Рік підготовки	2 курс
Семестр	3
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	4
- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	-

- лабораторні заняття (годин)	-
– курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	84
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування знаннями з дисциплін: «Загальна психологія», «Анатомія нервової системи та фізіологія нервової системи», «Основи психологічної практики».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійних програм «Екстремальна та кризова психологія», «Робота з персоналом» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити такі *програмні результати навчання*:

- вміти проводити психодіагностику індивідуальних розходжень та визначати індивідуальні особливості осіб, які належать до того чи іншого психологічного типу;
- здійснювати облік індивідуальних розходжень при реалізації консультативного процесу та складанні корекційних програм;
- застосовувати знання про індивідуально-психологічні відмінності у практиці психологічної роботи: у профдобрі, в роботі з персоналом, в роботі психолога-діагноста, сфері бізнесу, освіти, сім'ї, міжособових стосунках, в роботі з постраждалими в надзвичайних ситуаціях.

та формування у здобувачів вищої освіти наступних *компетентностей*:

- здатність аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;
- здатність розуміти закономірності та особливості індивідуально-психологічних розходжень і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назви модулів і тем	Заочна форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота
3 - й семестр						
Модуль 1						

Тема 1.1.	12,0	-	-	-	12	-
Тема 1.2.	15,5	0,5	0,5	-	8	-
Тема 1.3.	12,0	0,5	-	-	8	-
Тема 1.4.	12,0	0,5	-	-	8	-
Тема 1.5.	12,0	0,5	-	-	8	-
Разом за модулем 1	73,5	2	0,5	-	44	-
Модуль 2						
Тема 2.1.	15,5	0,5	0,5	-	8	-
Тема 2.2.	15,0	0,5	-	-	8	-
Тема 2.3.	15,5	0,5	0,5	-	8	-
Тема 2.4.	15,0	0,5	-	-	8	-
Тема 2.5.	15,5	-	0,5	-	8	-
Разом за модулем 2	76,5	2	1,5	-	40	-
Всього	90	4	2	-	84	-

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	1.2. Темперамент і його місце в структурі індивідуальних відмінностей. Методики дослідження темпераменту.	0,5
4.	2.1. Методики дослідження когнітивних стилів.	0,5
6.	2.3. Типології характеру. Методики діагностики акцентуацій характеру.	0,5
8.	2.5. Стили лідерства. Стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях. Індивідуальні відмінності, пов'язані з віком. Крос-культурні дослідження. Диференціально-психологічні аспекти професійної діяльності. Аналіз індивідуально-психологічних особливостей особистості в професійній діяльності психолога екстремальних та кризових станів. Індивідуальний підхід в роботі з постраждалими в надзвичайних ситуаціях. Аналіз індивідуально-психологічних особливостей особистості в роботі з персоналом організацій. Індивідуально-психологічні відмінності при профотборі, в роботі з персоналом, в управлінні, бізнесі, тощо.	0,5
	Разом	2

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, консультації, контрольні заходи, самостійна робота. Використовуються словесні (пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження), практичні методи навчання.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: реферати, есе, індивідуальна самостійна робота, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, протоколи проведення психологічних методик, екзамен.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок здобувачів з кожного освітнього компонента освітньої програми здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань.

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі опитування, наявності конспекту лекцій, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, проведення психологічних методик, написання контрольної семестрової роботи, тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, уміння самостійно опрацьовувати тексти та ведення конспекту, виконання методик та оформлення протоколів, здатності публічно, письмово чи в електронному форматі представляти матеріал, засвоєний на заняттях та опрацьований самостійно.

Завданням підсумкового контролю (екзамен) є підсумкова перевірка глибини засвоєння здобувачем програмного матеріалу освітнього компонента, логіки та взаємозв'язків між окремими його розділами, здатності до творчого використання набутих знань; уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту освітнього компонента.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальної роботи		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1,2	лекції	2	5	10
	практичні заняття*	1	10	10
Індивідуальна самостійна робота				10
Разом за поточний контроль				30
II. Контрольна робота				30
III. Підсумковий контроль (екзамен)*				40
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять і оцінюється сумою набраних балів. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу), під час роботи на практичному занятті та набутих навичок під час виконання завдань самостійної роботи.

Робота на лекції передбачає сприйняття та засвоєння теоретичного курсу, а також фіксацію основних його положень (конспектування). Оцінюється послідовність основних положень лекції, висновків, формулювань, узагальнень; позначання важливих думок, виділення ключових слів, термінів. Перевірка термінів, понять за допомогою словників, довідників з виписуванням тлумачень в зошит. Позначення питань, термінів, матеріалу, які викликають труднощі, пошук відповідей в рекомендованій літературі.

Нарахування балів за роботу на лекціях відбувається шляхом перевірки конспектів лекцій. При тому оцінюється: повнота, охайність і грамотність ведення конспекту.

Наявність усіх компонентів роботи на лекції може бути *оцінено максимально в 5 балів*.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на ***практичному занятті*** (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

9-10 балів – здобувач активно працює протягом усього практичного заняття, дає повні відповіді на запитання викладача у відповідності з планом практичного заняття і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, знання відповідної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення й висновки, правильно виконує навчальні завдання.

7-8 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Здобувач активно працює протягом практичного заняття, виявив вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, правильно виконує навчальні завдання, допускаючи не більше 1-2 стилістичних та граматичних помилок.

5-6 балів – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені помилки. Здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє при розв'язку практичних завдань знання лекційного матеріалу, намагається аналізувати факти й події, робити висновки й розв'язувати задачі. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається помилок при висвітленні теоретичного матеріалу або 3-4 логічних помилок при розв'язанні практичних задач.

3-4 бали – завдання виконане не в повному обсязі, відповідь не обґрунтована. Здобувач поверхнево оволодів суттю питань з даної теми, при розв'язку практичних завдань здобувач не володіє необхідним обсягом лекційного матеріалу, не намагається аналізувати факти й події, робити висновки; припускається грубих помилок при розв'язанні задач, виконав незначну частину завдань практичної роботи.

1-2 бали – завдання виконане частково, у звіті допущені помилки. Здобувач виявив неспроможність використати лекційний матеріал для розв'язку завдань практичного заняття, виконав завдання безсистемно, з грубими помилками, у здобувача відсутнє розуміння основної суті питань.

0 балів – завдання не виконане або у звіті допущені грубі помилки. Здобувач не володіє матеріалом, необхідним для розв'язку завдань практичного заняття, не розв'язав завдання практичного заняття, на додаткові запитання не дає правильну відповідь.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення роботи, самостійність виконання, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка складається з рекомендованих питань та завдань для індивідуальної самотійної роботи здобувачів вищої освіти. Індивідуальна самотійна робота передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей та застосування набутих знань на практиці.

Викладач пропонує декілька рекомендованих тем з нижченаведеного переліку, які створюють умови більш поглибленого вивчення основного матеріалу, передбаченого програмою дисципліни.

Здобувачу вищої освіти необхідно самотійно виконати поглиблене дослідження: відповісти на запропоновані питання та виконати відповідні завдання. Результати дослідження оформити звітом у формі конспекту, есе, реферату або презентації.

Основними завданнями самотійної роботи слухачів є не тільки підготовка і виконання поточних навчальних завдань, а також самотійне вивчення окремих питань дисципліни. Самостійна робота також передбачає підготовку навчально-наукової доповіді (реферату) (обсягом 5-7 сторінок друкованого тексту) за однією з запропонованих нижче тем.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самотійна робота здобувачем виконана в повному обсязі; здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно виклав матеріал; продемонстрував здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснив критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонстрував здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; використав статистичні дані; продемонстрував знання підручників, посібників, вміння аналізувати наукову літературу. Використано ілюстративний матеріал, презентація. Список використаної наукової літератури нараховує не менше 8-10 джерел та відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії. Здобувач продемонстрував вміння доповісти матеріал аудиторії, вільно ним володіє.

9 балів – робота виконана в повному обсязі, здобувач демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; допущені незначні помилки.

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу; здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з основної та додаткової літератури.

7 балів – здобувач демонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій; здійснює критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; але не в повній мірі може

аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує статистичні дані.

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 80% від загального обсягу; тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з основної навчальної літератури.

5 балів – здобувач правильно викладає матеріал, здійснює частково порівняльний аналіз деяких теорій, концепцій, частково демонструє здатність робити висновки та узагальнення, але не аргументує власне ставлення до альтернативних поглядів на питання, не використовує фактичні та статистичні дані.

4 бали – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самостійно та інтерпретовані правильно. При викладанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень,

3 бали – допущені помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Реферат містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми.

2 бали – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітке. Зроблені висновки є помилковими.

1 бал – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві; здобувач не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно.

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну тему, погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

**Перелік рекомендованих тем для написання рефератів
(індивідуальна самостійна робота здобувачів вищої освіти)**

1. Етапи розвитку диференціальної психології.
2. Типологічні особливості прояву властивостей нервової системи.
3. Співвідношення понять «норма», «патологія» і «акцентуація характеру».
4. Класичні традиції дослідження темпераменту: дослідження темпераменту в працях І. П. Павлова.
5. Дослідження темпераменту в працях Б. М. Теплова.
6. Дослідження темпераменту в працях В. Д. Небиліцина.
7. Дослідження темпераменту в працях В. С. Мерліна.
8. Зарубіжні дослідження темпераменту (Г. Айзенк, Я. Стреляу).
9. Сучасні традиції дослідження типів темпераменту та темпераментальних властивостей (В.М. Русалов та ін.).
10. Індивідуальний стиль діяльності та життєдіяльності.
11. Концепція соціальних характерів Е.Фромма: за та проти.
12. Маніпулятивні характери Е. Шострома та сучасна реальність.
13. Мораль, культура та особистість у концепції Б.С. Братуся.
14. Методологічні та теоретичні проблеми дослідження індивідуального характеру в сучасній психології.
15. Конституціональний підхід у дослідженні індивідуального характеру та сучасна практична психологія.
16. Класифікація особистості О.Ф. Лазурського та сучасна практика.
17. Втілення вчення про функціональні типи К. Юнга в практиці надання психологічної допомоги.
18. Концепція особистісних рис Г. Оллпорта: особистісний диференціал.
19. Підхід Ч. Ломброзо до характеру людини.
20. Реалізація психоаналітичної моделі індивідуальних характерів А.Лоуена у практиці психотерапії.
21. Типи психопатій за П.Б. Ганнушкіним.
22. Типологічна модель К. Леонгарда.
23. Типи психопатій та акцентуацій характеру підлітків у працях О.Лічко.
24. Диференціація в навчанні: актуальні проблеми теорії та практики.
25. Диференціація індивідуальних здібностей та задатків.
26. Теорії творчих здібностей (Я.Пономарьов, Дж. Гілфорд, П.Торренс).
27. Диференціація статті (теорії В.А.Геодакяна та Лі Елліса).
28. Комунікабельність у жінок та чоловіків
29. Статеві відмінності схильності до радості.
30. Поняття гендеру та гендерної рівності.
31. Гендерна історія українського суспільства.
32. Парадигми гендерної рівності.
33. Вплив діяльності жінок на гуманізацію політики.
34. Жінки у парламентах світу – реальність і перспективи.

35. Вплив діяльності вченого Марії Складовської-Кюрі на розвиток цивілізації.
36. Боротьба Софії Ковалевської за право бути вченим, професором, дослідником нарівні з чоловіками – сторінка гендерної історії.
37. Державна гендерна політика в Україні.
38. Гендерна демократія як складова соціально-гуманітарних знань.
39. Наукові дослідження у галузі гендерної рівності.
40. Емоційна стійкість до впливів стресогенних факторів у чоловіків і жінок.
41. Національний характер окремих народів світу.
42. Національний характер українців.
43. Індивідуально-психологічні особливості професійної діяльності.
44. Диференціально-психологічний аспект професійної та навчальної діяльності.
45. Взаємодія психології праці з диференціальною психологією.
46. Взаємодія екстремальної та кризової психології і диференціальної психології.
47. Індивідуально-психологічний підхід в роботі з постраждалими в надзвичайних ситуаціях.
48. Індивідуально-психологічні відмінності при профотборі.
49. Вимоги до індивідуально-психологічних якостей фахівців.
50. Індивідуально-психологічні характеристики мотиваційних, когнітивних, психомоторних, емоційно-вольових, темпераментальних і характерологічних сфер особистості, що обумовлюють професійну придатність персоналу ДСНСУ.
51. Індивідуально-психологічні відмінності при в роботі з персоналом, в управлінні, бізнесі, тощо.
52. Формування корпоративної культури на основі стильових характеристик поведінки і образів ідеальних співробітників.
53. Формування навичок адаптивної копінг-поведінки, управління дезадаптивними станами, що виникають в екстремальних і надзвичайних ситуаціях професійної діяльності з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей особистості.

Контрольна робота є складовою контролю роботи здобувачів вищої освіти, яка виконується у вигляді письмової роботи під час періоду самостійного навчання. Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання екзамену з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених критеріїв. У день складання екзамену контрольні роботи на рецензування не приймаються.

Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйняту психологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять.

Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат).

Кожен варіант контрольної роботи складається з чотирьох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Питання до контрольної роботи за модулем 1 та 2

Перелік питань до модульного контролю № 1:

1. Предмет і задачі диференційної психології.
2. Структура диференційної психології.
3. Місце диференційної психології серед інших дисциплін.
4. Поняття індивід, особистість, індивідуальність.
5. Періоди в історії диференційної психології.
6. Методи диференційної психології.
7. Теоретичні основи диференційно-психологічного аналізу.
8. Принципи диференційно-психологічного аналізу.
9. Поняття спадковості та середовища.

10. Теоретичне обґрунтування природи індивідуальних розходжень
11. Теорія спадкових факторів в обґрунтуванні природи індивід. розбіжностей.
12. Соціогенетична теорія. Теорія конвергенції в обґрунтуванні природи індивідуальних розбіжностей.
13. Теорія впливу конституційних та морфологічних ознак в обґрунтуванні природи індивідуальних розбіжностей.
14. Теорія диференціації в обґрунтуванні природи індивідуальних розбіжностей.
15. Властивості та типологічні особливості нервової системи.
16. Типологія ВНД, розроблена І. П. Павловим.
17. Темперамент як властивість індивідуальності.
18. Визначити поняття темпераменту.
19. Поняття темпераменту в школі Б.М.Тєплова та В.Д.Небиліцина.
20. Поняття темпераменту в школі В.С.Мерліна.
21. Концепція темпераменту В.М.Русалова
22. Асиметрія півкуль головного мозку. Функції правої та лівої півкулі.
23. Асиметрія півкуль головного мозку. Характерні особливості ліворуких
24. Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів (уяви, мови, мислення, уваги, пам'яті, сприймання).
25. Диференційно-психологічні особливості вольової сфери.
26. Диференційно-психологічні особливості емоційної сфери людини.
27. Сутність індивідуальних варіантів переживань емоцій та почуттів.
28. Структура та характеристика здібностей.
29. Індивідуально-психологічні відмінності здібностей.
30. Індивідуально-психологічні відмінності інтелекту.
31. Факторні теорії інтелекту. Теорії множинності інтелекту.
32. Оцінки варіативності інтелекту.
33. Поняття емоціонального інтелекту. Мудрість, обдарованість, талант, геніальність.
34. Поняття життєвого стилю в психології.
35. «Я-концепція» як основа життєвого стилю.
36. Поняття локус контролю (екстернальність – інтернальність).
37. Стилі життя та самоактуалізація.
38. Стратегії життєвого успіху та мотивація досягнення.

Перелік питань до модульного контролю № 2:

1. Поняття когнітивного стилю в психології індивідуальності.
2. Параметр когнітивного стилю поле залежність-поленезалежність.
3. Параметр когнітивного стилю аналітичність-синтетичність.
4. Параметр когнітивного стилю рефлексивність-імпульсивність.
5. Параметр когнітивного стилю когнітивна простота-когнітивна складність.

6. Параметр когнітивного стилю ригідність-гнучкість пізнавальних процесів.
7. Стили розв'язання проблемних ситуацій.
8. Поняття психологічного подолання (копінг-стратегії).
9. Захисні механізми особистості.
10. Індивідуальні стилі реагування
11. Місце характеру в структурі індивідуальності.
12. Поняття акцентуації характеру.
13. Характеристика акцентуацій характеру по К.Леонгарду.
14. Характеристика акцентуацій характеру по А.Є.Лічко.
15. Психологія рис особистості.
16. Теорія рис, розроблена Г.Айзенком.
17. Теорія рис особистості Р.Кеттелла.
18. Модель «Великої П'ятірки».
19. Типологічний підхід до вивчення особистості та характеру.
20. Основні зарубіжні та вітчизняні типології.
21. Стать у структурі індивідуальності. Пол. Гендер.
22. Поняття статевий диморфізм, статевий дипсихізм.
23. Гендерні характеристики особистості: гендерна ідентичність, гендерна роль, гендерний стереотип. Поняття гоендерної рівності.
24. Теорії розвитку гендерної ідентичності. Гендерна рівність.
25. Еволюційна теорія пола В.Геодакяна.
26. Нейроандрогенетична теорія Л. Елліса.
27. Психологічні прояви статевих особливостей.
28. Диференціально-психологічні аспекти вікових особливостей.
29. Диференціально-психологічна специфіка темпів органічного росту.
30. Стили спілкування в структурі індивідуальності.
31. Репрезентативні системи.
32. Стили міжособистісної взаємодії.
33. Стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях.
34. Стили лідерства.
35. Стили педагогічного спілкування.
36. Стили навчальної діяльності
37. Стили батьківського виховання.
38. Соціально-значуща діяльність та її варіації.
39. Варіативність поведінки, що відхиляється, і асоціального поведіння.
40. Групові розбіжності по етнокультурному фактору.
41. Етнічна свідомість. Національний характер українців.
42. Диференціально-психологічні аспекти професійної діяльності.
43. Аналіз індивідуально-психологічних особливостей особистості в професійній діяльності психолога екстремальних та кризових станів.

44. Індивідуальний підхід в роботі з постраждалими в надзвичайних ситуаціях.

45. Аналіз індивідуально-психологічних особливостей особистості в роботі з персоналом організацій.

46. Індивідуально-психологічні відмінності при профотборі, в роботі з персоналом, в управлінні, бізнесі, тощо.

Практичні завдання контрольної роботи:

Провести психологічні методики та написати психологічний висновок за їхніми результатами:

1. Методика діагностики темпераменту Я.Стреляу.
2. «Формула темпераменту» А.Бєлова.
3. Опитувальник психологічної структури темпераменту Б.Н.Смірнова.
4. Опитувальник Г.Айзенка (ЕРІ).
5. Опитувальник структури темпераменту В.М.Русалова.
6. Методика дослідження емоційного інтелекту Н.Холла.
7. Методика інтелектуальний тест Р.Амтхауера.
8. Методика дослідження самооцінки Ч.Д.Спілбергера-Ю.Л.Ханіна.
9. Самоактуалізаційний тест Е.Шострома (САТ).
10. Методика дослідження локусу контролю Дж. Роттера.
11. Методики дослідження когнітивних стилів.
12. Методика діагностики захисних механізмів особистості Плутчика-Келлермана-Конте.
13. Методики «Індикатор копінг-стратегій» Д.Амірхана.
14. Методики дослідження копінг-стратегій Р.Лазаруса.
15. Методика діагностики акцентуацій характеру Леонгарда-Шмішека.
16. Методика дослідження психологічного полу особистості С.Бем.
17. Методика дослідження стратегій поведінки в конфліктних ситуаціях К.Томаса.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт:

25-30 балів – вірно дані відповіді на чотири питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

20-24 балів – в цілому розкриті чотири питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

15-19 балів – дані відповіді на три питання;

10-14 балів – дані відповіді на два питання

5-9 балів – дано відповідь на одне питання;

0-4 балів – відповідь відсутня або робота містить грубі помилки.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з трьох питань.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 40 балів):

35-40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

28-34 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

20-27 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

12-19 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

5-11 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0-4 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з трьох питань. Відповіді на питання оцінюється за критеріями досягнення нормативних результатів навчання. Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпно та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Предмет і задачі диференціальної психології. Структура диф. психології.
2. Місце диференціальної психології серед інших дисциплін.
3. Періоди в історії диференціальної психології.
4. Методи диференціальної психології

5. Основні поняття диф.психології: індивід, особистість, індивідуальність.
6. Поняття спадковості та середовища.
7. Спадковість як фактор індивідуальних розходжень. Техніки дослідження спадковості та оточуючого середовища.
8. Теорії що пояснюють природи індивідуальних розходжень.
9. Теорії впливу конституційних та морфологічних ознак.
10. Принципи диференціально-психологічного аналізу.
11. Властивості та типологічні особливості нервової системи.
12. Типологія ВНД, розроблена І. П. Павловим.
13. Асиметрія півкуль головного мозку. Функції правої та лівої півкулі.
14. Асиметрія півкуль головного мозку. Характерні особливості ліворуких.
15. Темперамент як властивість індивідуальності. Теорії темпераменту.
16. Теорія психофізіологічних основ індивідуальних відмінностей (І.Павлов).
17. Поняття темпераменту в школі Б.М. Теплова та В.Д. Небиліцина.
18. Темперамент. Поняття темпераменту в школі В. С. Мерліна.
19. Темперамент. Концепція темпераменту В. М. Русалова.
20. Темперамент. Концепція темпераменту Я. Стреляу.
21. Міжпівкульна асиметрія. Функції правого і лівого півкулі.
22. Міжпівкульна асиметрія. Характерні особливості ліворуких.
23. Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів (уяви, мови, мислення, уваги, пам'яті, сприймання).
24. Структура та характеристика здібностей. Теорії здібностей.
25. Індивідуально-психологічні відмінності здібностей.
26. Індивідуально-психологічні відмінності інтелекту. Теорії інтелекту.
27. Поняття емоційного інтелекту.
28. Поняття: мудрість, обдарованість, талант, геніальність.
29. Поняття життєвого стилю в психології. Індивідуальна варіативність самосвідомості
30. «Я-концепція» як основа життєвого стилю.
31. Самооцінка як значуща складова самосвідомості.
32. Стратегії життєвого успіху та мотивація досягнення.
33. Локус контролю (інтернальність-екстернальність).
34. Поведінка в ситуації фрустрації (за С.Розецефвейгом).
35. Стили життя та самоактуалізація особистості
36. Стратегії життєвого успіху та мотивація досягнення.
37. Поняття когнітивного стилю в психології індивідуальності.
38. Параметри когнітивних стилів.
39. Поняття психологічного подолання (копінг-стратегії).

40. Захисні механізми особистості.
41. Місце характеру в структурі індивідуальності. Формування характеру.
42. Структура характеру. Система відносин особистості і рис характеру.
43. Характер як відповідь особистості на фрустрацію, поняття акцентуації характеру.
44. Характеристика акцентуацій характеру за К.Леонгардом та О.Є.Лічко.
45. Типологічний підхід до вивчення особистості та характеру. Поняття типології та типу.
46. Основні зарубіжні та вітчизняні типології.
47. Психологія рис особистості. Теорія рис особистості Р.Кеттелла, Г.Айзенка.
48. Психологія рис особистості. Модель Великої П'ятірки.
49. Анатомо-фізіологічні основи гендерних розбіжностей. Основні поняття: пол, гендер. Поняття статевий диморфізм, статевий дипсихізм.
50. Гендерні характеристики особистості – гендерна ідентичність, гендерна роль, гендерний стереотип. Поняття гендерної рівності.
51. Типи гендерної ролі: маскулінна, фемінна, андрогінна.
52. Теорії розвитку гендерної ідентичності. Етапи розвитку гендерної ідентичності по І.С.Конфу. Поняття гендерної рівності.
53. Еволюційна теорія пола В.Геодакяна.
54. Нейроандрогенетична теорія Л.Елліса.
55. Психологічні прояви статевих особливостей та гендерних відмінностей.
56. Диференціально-психологічні аспекти вікових особливостей.
57. Стиль спілкування в структурі індивідуальності.
58. Варіативність поведінки, що відхиляється, і асоціального поводження.
59. Стилi міжособистісної взаємодії.
60. Орієнтація особистості та стратегії спілкування.
61. Репрезентативні системи.
62. Стиль спілкування в структурі індивідуальності.
63. Стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях.
64. Стилi лідерства.
65. Стилi педагогічного спілкування.
66. Стилi батьківського виховання.
67. Соціально-значуща діяльність та її варіації.
68. Варіативність поведінки, що відхиляється і асоціального поводження.
69. Індивідуальні стилі реагування.
70. Спрямованість особистості в структурі індивідуальності.
71. Індивідуальний стиль діяльності.

72. Диференціально-психологічний аспект професійної та навчальної діяльності.
73. Типи осіб до виконання певних видів робіт і сфер діяльності.
74. Індивідуальна специфіка психологічного супроводу професійної діяльності.
75. Взаємодія психології праці та диференціальної психології.
76. Взаємодія екстремальної та кризової психології і диференціальної психології.
77. Індивідуально-психологічні підходи в роботі з постраждалими в надзвичайних ситуаціях.
79. Індивідуально-психологічна підготовка особового складу до дій в екстремальних умовах з урахуванням типологічних та психофізіологічних особливостей особистості.
80. Стратегії регуляції професійного стресу працівників «екстремальних» професій.
81. Розподіл управлінських завдань в організації з урахуванням особливостей темпераменту співробітників.
82. Індивідуально-психологічні відмінності при профотборі, в управлінні, бізнесі, коучінгу, міжособових стосунках.
83. Індивідуально-психологічні відмінності в роботі з персоналом.
84. Техніки формування "команд" на основі індивідуально-психологічної відповідності співробітників.
85. Розробка службової кар'єри на основі індивідуально-психологічної орієнтації працівників.
86. Встановлення нормальних ділових стосунків між керівниками і підлеглими з урахуванням індивідуально-психологічних якостей.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Вивчення навчальної дисципліни «Диференціальна психологія» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до практичних та семінарських занять; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури.
2. Якісне освоєння теоретичних питань курсу. Обов'язкова наявність конспекту лекцій.
3. Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: підтвердження теоретичного матеріалу прикладами, знання основних положень сучасної психології, уміння аргументовано викласти певний матеріал.
4. Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, а також умінням коментувати відповіді

інших здобувачів, доповнювати їх, знаходити помилки (неточності, недоліки) та надавати правильну відповідь.

5. Присутність здобувачів вищої освіти на лекційних та практичних заняттях є обов'язковою. Пропущені з поважних причин заняття мають бути відпрацьовані.

5. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, Поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни та строкових параметрів навчального процесу.

6. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Вплив війни на людину. Зміни психіки та характеру в умовах воєнного стану. Посилання: (www.umj.com.ua/uk/publikatsia-241952-vpliv-vijni-na-lyudinu-zmini-psihi-ta-harakteru-v-umovah-voyennogo-stanu)

2. Диференціальна психологія / За заг. редакцією С. Д. Максименка. Підручник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. 600 с.

3. 6. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: Метод. рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2022. 52 с.

3. Кузікова С., Зливков В., Лукомська С., Щербак Т., Котух О. Психологічний супровід особистості в умовах війни: навч. посібник. Київ. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2024. 260 с.

9. Полчанова Г. С. Психологічна підтримка під час війни: / Г. С. Полчанова, Л. В. Боримська. Житомир, 2022. 61 с.

4. Панок В.Г. Психологічні дослідження в умовах війни: проблеми і завдання. Вісник НАПН України, 2023, 5(1). С. 1-12.

5. Палій А. А. Диференціальна психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2010. 432с. Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/863.pdf>

6. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.

7. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія : навчально-методичний посібник. Бердянськ: БДПУ, 2014. 216 с.

8. Мазяр О. В. Диференціальна психологія: модульний курс: навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.

9. Формування українського етносу. Національний характер українців. К.: Українське народознавство, 2002. 134 с.

10. Турніна О.Л., Варлакова Є.О. Електронний підручник з диференціальної психології. Режим доступу: <http://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/f64a8b1007064cac85a4568dce1535ad.pdf>

Інформаційні ресурси

1. http://lib.prometey.org/?sub_id=34 Публічна електронна бібліотека «Прометей». На сайті знаходиться каталог книг. Книги можна читати он-лайн або завантажувати.

2. http://www.twirpx.com/files/#files_psychology «Психологічні дисципліни». На сайті розміщені книги та добірка матеріалів (навчально-методичні матеріали, статті, лекції, наукові статті, періодичні видання).

3. <http://www.libok.net/razdel/67/psihologiya> Електронна бібліотека libok.net. Книги з психології. Книги можна читати он-лайн та безкоштовно завантажувати.

4. <http://www.internet-biblioteka.ru/psychology> Інтернет-бібліотека. Книги з психології.

5. <http://www.booksgid.com/psihologija/> Інтернет-бібліотека. Книги з психології. Книги можна читати в режимі он-лайн або завантажувати

Розробник:

старший викладач

кафедри психології діяльності
в особливих умовах

Тетяна СЕЛЮКОВА